

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ КОЛЕКТИВНИХ ТВОРЧИХ СПРАВ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Вікторія Науменко, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: Л.В. Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

SPECIFICITY OF USE OF COLLECTIVE CREATIVE MATTERS IN EDUCATIONAL WORK WITH YOUNGER SCHOOL CHILDREN

Victoria Naumenko, bachelor's student

Vinnitsia Mikhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У даній статті досліджено теоретичні питання щодо використання колективних творчих справ у виховній роботі з молодшими школярами. Розкрито роль та методичну цінність колективних творчих справ. Запропоновані види колективних творчих справ, які допомагають згуртувати учнів між собою.

Ключові слова: колективні творчі справи, виховання, міжособистісні стосунки, розвиток, молодший шкільний вік.

Abstract. This article explores the theoretical issues regarding the use of collective creative cases in educational work with younger students. The role and methodological value of collective cases are revealed. The types of collective creative cases that help to unite students with each other are described.

Key words: collective creative affairs, education, interpersonal relations, development, younger school age.

Останнім часом увагу психологів і педагогів привертають переважно проблеми взаємовідносин молодших школярів. Адже в молодшому шкільному віці відбувається подальше розширення діапазону спільних з іншими людьми дій та розвиваються такі риси особистості, як організованість, цілеспрямованість та формуються життєво-ціннісні орієнтири і відносини, що визначають поведінку дитини в різноманітних умовах життєдіяльності.

Вивчення питання міжособистісних відносин має не тільки теоретичне, але й практичне значення. Актуальність цієї теми не знижується вже багато років, не дивлячись на те, що одне покоління дітей змінює інше, одні інтереси, цінності приходять на зміну іншим, а також змінюються взаємовідносини між дітьми. Роль педагога у налагодженні міжособистісних стосунків молодших школярів є визначальною. Саме він має показати приклад етичної взаємодії між людьми, а також навчити учнів долати труднощі у спілкуванні з однокласниками [7].

Міжособистісні стосунки – це сукупність об'єктивних зв'язків та взаємодій між особами, які належать до певної групи; система установок, очікувань, стереотипів, орієнтацій, через які люди сприймають і оцінюють один одного. Важливою ознакою міжособистісних стосунків є їх емоційне забарвлення. Отже, ми можемо визначити їх як: взаємини людей, що формуються в процесі безпосередньої взаємодії в групі, мають неформальний характер і містять емоційно забарвлену та значну оцінку партнерів по спілкуванню [1, с. 65].

У Концепції нової української школи наголошено на суб'єктності навчання, необхідності оволодіння учнями способами навчальної діяльності, досвіді взаємодії з іншими людьми. Учні залучатимуться до спільної діяльності, що сприятиме їхній соціалізації та дозволить успішніше оволодіти суспільним досвідом. У закладах освіти буде створюватися атмосфера довіри, дружелюбності й доброзичливості, взаємодопомоги і взаємної підтримки при виникненні труднощів у навчанні та повсякденному житті. Освітню діяльність буде організовано з урахуванням навичок ХХІ століття відповідно до

індивідуальних стилів, темпу, складності та навчальних траєкторій учнів: від комунікативних типів завдань (знайти спільну мову з друзями, учителями, однокласниками, батьками, незнайомими людьми) до творчих (креативно-інноваційних) [2, с. 55-58].

Спілкування між дітьми починається, розвивається та існує як фактор розвитку в різноманітних видах діяльності, адже саме в діяльності формується ставлення дітей до навколишнього світу. Для кожного школяра стосунки з однокласниками є дуже важливим фактором розвитку. Колективна творча справа навчає дорослих і дітей співпрацювати через організацію колективної діяльності, а також поєднує індивідуальну і колективну творчість. Суть кожної справи – це турбота про свій колектив, один про одного, про оточуючих людей, про друзів. Справа є творчою і колективною, тому що, по-перше, є спільним пошуком кращих рішень життєво-важливих завдань, а по-друге створюється спільно. А ще творча й тому, що не може проводитись за шаблоном, а завжди виступає в різних варіантах та проявляє нові можливості [9, с. 4-5]. В кожній, колективній творчій справі вирішується багато педагогічних завдань, відбувається розвиток самостійності, ініціативи дітей, самоврядування, активного громадянського ставлення до людей і оточуючого світу. Збагачуючи колектив і особистість соціально цінним досвідом, колективна творча справа дозволяє кожному проявити і вдосконалити кращі задатки і здібності [10, с. 6-7]. Тому в кожній із цих справ наявні гнучка форма і багатий, різноманітний зміст, нестандартні варіанти. Головна «робоча одиниця» КТС – це група. Діти можуть на різних етапах проведення та підготовки справи бути в різних групах. У групі дитина вступає в нові стосунки, виконує різні ролі, вчиться працювати разом, поважати думку кожного учасника, зважати на чужі думки і погляди. У процесі КТС діти удосконалюють навички спілкування, вчать працювати, ділити успіх і відповідальність з іншими, дізнаються один про одного багато нового [5, с. 43-46].

Колективна творча справа – це дуже цікава форма виховної роботи. Виховні завдання, які пропонуються вчителями у процесі організації КТС, розв'язуються непомітно: члени колективу визначають ці завдання і вони стають для них вимогами до самих себе. У процесі проведення КТС одночасно розв'язується багато виховних завдань морального, фізичного, трудового, розумового, естетичного напрямків. КТС розвивають у єдності три сторони особистості: пізнавально-світоглядну (знання, переконання, погляди, ідеали), емоційно-вольову (почуття, інтереси, потреби), дійову (вміння, навички, здібності, риси характеру). Участь дітей у підготовці та проведенні КТС якнайкраще спонукає їх до активної діяльності та створює оптимальні умови для набуття соціального досвіду. Так як діти в групі завжди різні, то керівник повинен намагатися помітити, чого не вистачає дитині, тому з боку керівника потрібні певні зусилля. Одні діти соромляться своєї творчості, а інші навпаки. Відомо, що є особистості яскраві і про них згадають після справи, а є ті, про яких завжди забувають. Педагог завжди повинен спостерігати за такими дітьми і коли всі будуть розказувати про свої враження, потрібно згадати про них та сказати, що сподобалося в їх роботі. Так як робота проводиться в колективі, то діти вчать зважати на думку інших. Сила кожної КТС полягає в тому, що вона вимагає спільного пошуку, дає дитині поштовх і відкриває для неї широкий простір [7, с. 43-46].

Пізнавальні КТС володіють багатими можливостями для розвитку у школярів таких якостей особистості, як прагнення до пізнання непізаного, цілеспрямованість, наполегливість, спостережливість і допитливість розуму, творча уява, товариська дбайливість, душевна щедрість. Є такі види пізнавальних справ: вечір (збір) веселих завдань, вечір (збір) - подорож, вечір (збір) розгаданих і нерозгаданих таємниць, місто веселих майстрів, захист фантастичних проєктів, прес-бій, прес-конференція, розповідь-естафета, збори-диспут, турнір-вікторина, турнір знавців, усний журнал (альманах). Їх суть це відкриття світу на радість і користь один одному. Ще одна важлива роль пізнавальних КТС у формуванні потреби в пізнанні та дієвого ставлення до безпосередніх джерел відкриття світу: до книги, навчання різними засобами самоосвіти.

Художні КТС дозволяють цілеспрямовано розвивати художньо-естетичні смаки дітей і дорослих. Вони закріплюють тему духовної культури, мистецтва і потребу відкривати прекрасне іншим людям. Пробуджують бажання спробувати себе в творчості, виховують повагу до людей, благородство душі, збагачують внутрішній світ людини.

Науковці виділяють такі види художніх справ: кільцівка пісень, концерт-«блискавка», ляльковий театр, літературно-мистецькі конкурси, турнір знавців поезії, естафета улюблених занять, естафета-«ромашка» та ін.

Існує ще один різновид КТС – спортивні. Вони виховують у дітей громадянське ставлення до спортивно-оздоровчої сторони життя, до фізичної культури, до себе як до здорових загартованих громадян суспільства, готових до праці і оборони. Виокремлюють такі види спортивних справ: весела спартакіада, спартакіада народних ігор – «Таємниця» («Слідопити») тощо.

Спортивні КТС допомагають розвинути швидкість, спритність, витривалість, наполегливість, сміливість і мужність, колективізм і дисциплінованість. Зміцнення цих якостей, залучення до фізичної культури відбувається одночасно з розумовим (зміст справ), моральним (взаємини учасників) і художньо-естетичним (оформлення, характер дій) розвитком. Наприклад, весела спартакіада – кілька коротких спортивних змагань, об'єднаних у формі творчої гри. Весела спартакіада прищеплює інтерес до спорту, розвиває спритність, винахідливість, влучність, вміння співвідносити свої дії з діями інших, орієнтуватися в обстановці і швидко приймати потрібні рішення. Ця КТС є хорошим засобом підняття тону життя колективу, згуртованості хлопчиків і дівчаток, дітей і дорослих [3, с.156-174].

Таким чином, в ході проведення різних видів колективних творчих справ кожна дитина може заявити про себе, продемонструвати такі якості своєї особистості, як відповідальність, ретельність, ініціативність, товариськість, організованість, авторитет, а значить свої лідерські якості. Колективна творча справа є ефективним засобом формування міжособистісних стосунків, якщо у процесі її проведення педагог дотримується основних принципів, таких як спільно-розділена діяльність, особистісна зорієнтованість, колективний і творчий характер. КТС має великий вплив на особистість кожного учня, оскільки є способом організації яскравою, наповненою працею і грою, творчістю і товариством, мрією і радістю життя.

Список використаних джерел

1. Амельков А.А. Психологическая диагностика межличностного взаимодействия / А.А. Амельков. – М.: «Содействие». – 2006. – 108 с.
2. Бодалев А.А. Личность и общение: Выбор. психол. соч. / А.А. Бодалев. – М.: – Междунар. псих. акад. – 1995. – 326 с.
3. Боришевський М.І. Взаємини в учнівському колективі і формування особистості // М. Й. Боришевський. – К.: «Всесвіт». – 2003. – № 5. – С. 55-58.
4. Голюк О.А. Критерии и показатели готовности будущих воспитателей ДОО к взаимодействию с семьей / О.А.Голюк, Р.Ш.Голюк // Социально-педагогическая и медико-психологическая поддержка развития личности в онтогенезе : сб. материалов междунар. науч.-практ. конф., Брест, 19-20 мая 2016 г. / Брест. гос. ун-т им. А.С.Пушкина ; редкол.: Г. Н.Казаручик (отв. ред.), Т. В. Александрович, М. С. Ковалевич. – Брест :БрГУ, 2016. – С.47-51.
5. Иванов И.П. Энциклопедия коллективных творческих дел / И.П. Иванов. – М. : – «ПЕДАГОГИКА». – 1989. – 324 с.
6. Лазаренко Н. І., Коломієць А. М., Клименко А. О. Симбіоз методологічних підходів до розвитку освіти в умовах інформаційного суспільства. Наука і освіта, №4, с. 107-112, 2017. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-4-18>.
7. Любчак Л.В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до подолання труднощів у спілкуванні з учнями / Л.В. Любчак, Томаш Кук // Молодий вчений. – № 5.2 (57.2). – Херсон, 2018. – С.111-117
8. Мазула Л.Ф. Колективна творча справа як засіб формування особистості через учнівський колектив / Л.Ф. Мазула // Виховна робота в школі. – 2008. – №1. – С.43-46.
9. Резнік Н.О. Колективна творча діяльність молодших школярів як вид суспільної діяльності / Н.О. Резнік // Початкова школа, 2007. – № 3. – С. 4-5.
10. Яременко Н.В. Сутність понять КТС, КТД, КТВ / Н.В. Яременко // Шкільний світ. – 2009. – №2. – С.6-7.